

Valtuustoaloite 30.5.2022 / Jämsä laatii osallisuusohjelman - ohjeistuksen osallistamisesta osana terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä

Khall 29.08.2022 § 242
950/00.01.03/2022

Valmistelu: hallintojohtaja Auli Korhonen p. 040 557 2146

Arja Paakkanen ja 18 muuta allekirjoittajaa ovat jättäneet valtuustoaloitteen, jossa esitetään osallisuusohjelman laatimista osana terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä. Valtuustoaloite on esityslistan oheismateriaalina.

Kuntalain (410/2015) 22 §:n mukaan ”valtuuston on pidettävä huolta siitä, että kunnan asukkailla ja palveluiden käyttäjillä on edellytykset osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan. Kunta voi vapaasti päättää siitä, miten se tämän velvollisuutensa käytännössä toteuttaa”. Kuntalaki on osallistumisen osalta mahdollistava. Kuntalain lisäksi maankäyttö- ja rakennuslaissa sekä useissa erityislaeissa on säädökset osallistamisesta. Osallisuusohjelman tuki tulee kunnan strategiasta. Myös hallintosääntöön voidaan ottaa määräyksiä osallisuudesta.

Osallisuuden eri tasot (Lähde: Kuntaliitto ja valtioneuvoston selonteko):

1. Tieto-osallisuus

Mistä ja miten saan tietoa ja miten tuotan tietoa? Tieto-osallisuus on kuntalaisten oikeus tiedon saamiseen ja tuottamiseen. Se edustaa osallisuuden helposti toteutettavia muotoja, kuten mm. kunnan viestintä, kuntalaisten kuuleminen, kyselyihin vastaaminen ja palvelusitoumukset. Osallisuus kaupungin toimintaan ja päätöksentekoon edellyttää, että toimijoilla on käytössään riittävästi ajantasaista ja ymmärrettävää tietoa.

2. Suunnitteluosallisuus

Miten voin osallistua itseäni koskevan toiminnan ja palvelujen suunnitteluun? Suunnitteluosallisuus on tieto-osallisuutta syvempää kunnan ja kuntalaisten välistä valmisteluun liittyvää vuorovaikutusta, kuten esimerkiksi yhteissuunnittelu ja erilaiset foorumit. Osallisuus kaupungin toimintaan ja päätöksentekoon edellyttää riittävästi erilaisia ja monipuolisia tapoja, joilla voi osallistua kaupungin toiminnan ja palvelujen suunnitteluun ja kehittämiseen.

3. Päätösosallisuus

Miten voin osallistua itseäni koskevan päätöksenteon valmisteluun? Päätösosallisuus on suoraa osallistumista palvelujen tuottamista tai omaa asuinalueita koskeviin päätöksiin. Käyttäjädemokratia on päätösosallisuutta silloin, kun palvelun käyttäjille on delegoitu päätösvaltaa. Osallisuus kaupungin toimintaan ja päätöksentekoon edellyttää, että kaupunki tarjoaa ja käyttää riittävästi erilaisia ja monipuolisia mahdollisuuksia osallistua päätöksenteon valmisteluun ja päätöksentekoon.

4. Toimintaosallisuus

Miten voin osallistua toimintaan ja tehdä jotain oman yhteisöni hyväksi? Toimintaosallisuus on kuntalaisten omaa toimintaa elinympäristössään tai palveluja toimintayksiköissä esimerkiksi talkoovoimin toteutettavaa ympäristön kunnostusta. Toimintaosallisuus edellyttää, että kaupunki mahdollistaa ja tukee konkreettisia tapoja osallistua.

Vastaus valtuustoaloitteeseen:

Kuntalaki velvoittaa kunnat huolehtimaan siitä, että asukkailla ja palveluiden käyttäjillä on mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan. Lisäksi useissa erityislaeissa on säännökset osallisuudesta. Jämsän kaupungilla on käytössään lukuisia erilaisia tapoja kuntalaisten ja palveluiden käyttäjien osallistumisen mahdollistamiseen.

Jämsän kaupungissa on uusi organisaatio 1.1.2023 lukien ja sosiaali- ja terveys- sekä pelastuspalveluiden järjestämisvastuu siirtyvät hyvinvointialueille. Järjestämislaki velvoittaa sovittamaan yhteen alueilla tarjottavat palvelut. Jämsän kaupungin strategia päätetään valtuustossa syksyn 2023 aikana. Se tulee ohjaamaan kaupungin tavoitteita myös osallisuuden kehittämiseksi.

Osallisuusohjelman tavoitteet on mahdollista saavuttaa, kun niitä laatimaan ja seuraamaan on alusta asti perustettu osallisuusryhmä ja nimetty vastaava viranhaltija. Ryhmässä voi olla myös hyvinvointialueen edustaja. Ohjelma on perusteltua laatia yhteensopivaksi myös hyvinvointialueen vastaavan ohjelman kanssa.

Osallisuustyön resurssi arvioidaan vuoden 2023 talousarvion laatimisen yhteydessä. Osallisuuden edistämisen konkreettiset toimenpiteet, keinot, arviointi, aikataulut jne. kirjataan osallisuusohjelmaan. Osallisuusohjelma ja sen seuranta liitetään osaksi hyvinvointikertomusta/suunnitelmaa. Viestintä on keskiössä osallisuuden ja vaikuttamisen tukena.

Ohjelma muodostuu konkreettiseksi johtamisen työkaluksi toteutettaessa kaupungin strategiaa. Jatkossa osallisuustyö huomioidaan vuosittain talousarviossa ja henkilöstön koulutussuunnitelmassa.

Toimivalta, johon päätös perustuu:
Hallintosääntö § 25

Ehdotus

Kaupunginjohtaja Hanna Helaste

Kaupunginhallitus antaa seliteosan mukaisen vastauksen valtuustoaloitteeseen ja esittää valtuustolle, että se toteaa valtuustoaloitteen johdosta annetun selvityksen riittäväksi.

Aloite on loppuun käsitelty.

Päätös

Ehdotus hyväksyttiin.